Arcok a nőmozgalomból

A nagyrozvágyi példakép

Nincstelennek született Biacskó Gizella. Ma úgy emlegetik a nagyrozvágyi Rákóczi Termelőszövetkezetben, hogy ő

az asszonyok vezére, az egész tagság példaképe.

Hosszú volt az út idáig.

Urasági cselédek voltak Biacskó Gizella szülei. Négy testvérével együtt hamar megtudta, mi a nyomor, a lemondás. Amint lehetett, munkába fogták akkoriban a gyerekeket is. A felszabadulás után öt hold földet kapott a család. Nehezen éltek meg belőle annyian.

— Azután kialakult a nagy közösség, aminek részesei vagyunk megalakulása óta mi is. Bevittük a földet a tsz-be.

És a közös új embert formált Biacskó Gizellából. A női munkacsapat egyik vezetője, dolgos, fáradhatatlan tagja lett. Az asszonyok kiváló eredményeket érnek el a kertészetben. Négyszáz mázsás átlagtermést produkáltak az elmúlt esztendőben sárgarépából, s hasonló szép siker született a többi növény termesztésében is.

Biacskó Gizella egymaga 375 munkaegységet szerzett 1965-ben.

A tsz vezetői szerint nagy része van benne, hogy a asszonyok fontos szerepet töltenek be a gazdaságban. Nincs a termelésnek olyan ága, ahol ne állnák meg a helyüket. A legnehezebb feladatoknál is mindig számíthat rájuk a tsz.

Napi munkáján kívül, hiszen a kertészet bőven nyújt elfoglaltságot, Biacskó Gizella fáradhatatlan társadalmi munkásnak is bizonyul. A helyi nőmozgalom egyik vezetője, tanácstag, négy esztendeje a pártszervezet is beválasztotta vezetőségébe.

Munkás, gazdag életével méltán vívta ki a közösség, az egész falu tiszteletét és megbecsülését.

Újra munkába álltak a tokaji jégtörő hajók

A Tiszán és a Bodrogon levonuló árhullám sok munkát ad a tokaji kőbányászoknak és hajósoknak is. A község határában levő Patkóbányában termelt termékövekkel erősítik ugyanis a folyók átázott gátjait. A hatalmas víztömeget tartó védelmi vonalakon egyre több helyen szükséges a jó minőségű kő. Ezért az Északmagyarországi Vízügyi Igazgatóság újra munkába fogta jégtörő hajóit. Azok 16 nap óta szinte megállás nélkül kövekkel telt uszályokat vontatnak a megáradt folyókon.

Az árvízi hajózás igen veszélyes, izgalmas és nagy óvatosságot igényel. A kövekkel telt uszályokat gyakran elöntött hullámtereken, réteken és legelőkön, a víztől eltakart fatörzsek, bokrok, kutak felett kell az átázott gátszakasz mellé kormányozni. A hajósok becsülettel teljesítik a nehéz munkát. A forgalomban levő 11 uszállyal eddig mintegy három és félezer tonna építőanyagot szállítottak a Bodrog és a Tisza sok veszélyt rejtő szakaszaira.

Korszerűsítések az ország legnagyobb barlangjában

Az aggteleki és a jósvafői cseppkőbarlangban néhány hétig szünetel a forgalom. Ez idő alatt jelentős korszerűsítési munkákra kerül sor, hogy a világhírű barlangrendszer a kora nyári hónapokban megszépülve várja a látogatókat. A munkák során felújítják az aggteleki Baradla-barlang villanyhálózatát. Az oszlopok csarnokának és a tigristeremnek hatalmas cseppkőképződményeit nagy fényhatású, rejtett reflektorokkal és higanygőz lámpákkal világítják meg. A hangversenyteremben egy sziklapárkányon színpadot létesítenek. A párkány alatt csörgedező Stix-patak medrét kiszélesítik, és a színpadot fényfüggönnyel látják el. A lámpák fénye a kiszélesített patak vizéből visszatükröződik, és csodálatos látványt nyújt majd a föld alatti teremben.

A csinosítási munkákat már megkezdték a jósvafői oldalon is. A járdákat, a védőkorlátokat rendbehozzák, megerősítik, s hazánkban elsőként vízvezetéket szerelnek fel a barlangfolyosókba, valamint a termekbe. Így a gyakran eliszaposodó föld alatti járdákat az idén már fecskendőből sugárzott vízzel tisztíthatják, ezáltal a barlang félcipőben is bejárható lesz. Ezenkívül a Vörös-tónál sziklába vájt, szűk, meszterséges barlangbejáratot robbantással kibővítik, hogy a látogatók a rövid útszakaszon is kényelmesen közlekedhessenek.

Az építési és szerelési munkák zömét májusra befejezik.

Amerika és a vietnami háború

A szenátus külügyi bizottságának legutóbbi ülése, melyen éles vita bontakozott ki az USA vietnami politikájáról, Robert Kennedynek, a meggyilkolt elnök öccsének legutóbbi nyilatkozata, melyben látványos módon követelt rugalmasabb politikát Vietnammal kapcsolatban, vagy a háború elleni tüntetésekről naponta érkező hírek, egyértelműen bizonyítják, hogy magában az Egyesült Államokban sincs minden „rendben" a vietnami háború kérdése körül, s hogy az amerikai társadalom korántsem sorakozik olyan egyértelműen és egységesen a goldwateri politikát megvalósító Johnson mögé, mint ahogyan azt az USA hivatalos körei szeretnék.

Megtanultuk Fulbright, Morse szenátorok nevét, ismerjük Robert Kennedyt, Walter Lippmant és még néhány nagyot Johnson politikájának bírálói közül. A vietnami háborút ellenzők köre azonban egyre bővül, és az említettek csak reprezentánsai a mindinkább tömegméretűvé váló mozgalomnak. Fiatalok tömegei égetik el katonai behívóikat, álltak a vasúti síneken, hogy megakadályozzák a Vietnamban bevetésre kerülő csapatok továbbhaladását, egyetemi hallgatók, professzorok vitatják — hiszen valóban vitatható — Johnson kelet-ázsiai politikájának jogosultságát. S az a pánikszerű reakció, ahogyan a hivatalos Amerika reagál ezekre a hangokra, jelzi, hogy az Egyesült Államokban olyan erő van kialakulófélben, mellyel politikájának alakításakor egyre inkább számolnia kell.

Tanulságos elemeznünk a vietnami háború és az amerikai társadalom egymáshoz való viszonyának problematikáját, hiszen olyan mozgalomban fejeződik ki, mely ha pillanatnyilag még nem is határozza meg az USA politikáját, mindinkább számottevő erővé válik.

Kik ezek az emberek?

Világosan látnunk kell, hogy a vietnami háború ellen tiltakozók, vagy ahogyan a hivatalos Amerika megvetően nevezi őket: a „vietnikek", ideológiailag, politikailag és osztályhelyzetük szempontjából is heterogén képet mutatnak.

Az USA-ban nagy hagyományai vannak a háborúellenességnek. Már 1847-ben számos amerikai — közöttük Abraham Lincoln is — megdöbbenéssel fogadta, hogy az USA megtámadta Mexikót, sőt a behívások ellen lázadók egy alkalommal felgyújtották Manhattan egyik városnegyedét. A katonai behívók elégetése sem új jelenség: 1947-ben Dwight Macdonald elégette a magáét, behívása ellen tiltakozandó.

A vietnámi ellenzék számát tekintve legnagyobb csoportja a pacifisták köréből kerül ki. A pacifizmus egyik szárnya kifejezetten vallási indítékokból indul ki. A keresztény etika ugyan elismeri az „igazságos" háborúk szükségességét (ami a gyakorlatban azt jelentette, hogy az egyház mindkét szembenálló fél fegyvereit megáldotta, hogy a papság általában saját országának háborúját igazságosnak ismeri el), de az őskeresztény tanítások kifejezetten erőszak-, illetve háborúellenesek voltak, s ezek a tanok ma a különféle kisebb-nagyobb szektákban tovább élnek, melyek közül a legjelentősebbek a kvékerek. A katolicizmus nem szállít tömegeket az USA-ban a pacifizmus számára. (Gondoljunk csak Spellmann bíboros tevékenységére, aki a hidegháború egyik fő szószólója.)

A vallásos köntösben jelentkező pacifizmus általában mindenféle háborút ellenez, ezért a konkrét történelmi viszonyok között kell megvizsgálnunk, hisz éppen úgy felemelte szavát a Hitler elleni, mint a vietnami háború ellen. Annak ellenére, hogy a vallási pacifizmus nem tesz különbséget az igazságos és igazságtalan háború között, ma mégis pozitív szerepet játszik az USA-ban, hiszen az Egyesült Államok a világ legreakciósabb és legagresszívebb hatalma, mely egymás után keveredik igazságtalan háborús kalandokba.

A vallás köntösében jelentkező pacifizmus viszonylag szűk rétegét képezi a háború ellenzékének. A „Vessünk véget a háborúnak" mozgalom túlnyomó többségét az amerikai sajtó által „szelektív pacifistáknak" nevezett csoport alkotja. Amint az elnevezés is mutatja, tagjai nem elleneznek mindenféle háborút, csak az igazságtalanokat. „Olyanok — írj a Times —, akik például, ha három évtizeddel előbb születnek, lehet, hogy önkéntesként vettek volna részt a spanyol polgárháború Ábrahám Lincoln brigádjában s majdnem bizonyos, hogy küzdöttek volna a második világháborúban Hitler ellen."

Az USA politikájának legutóbbi évtizedei rendkívül megerősítették ezt a csoportot, melynek tagjai jórészt munkásokból, de főként értelmiségiekből — egyetemi hallgatókból, tanárokból — kerülnek ki, **olyan emberekből, akik komolyan veszik az emberi jogokat,** a demokráciát, s rendkívül bizalmatlanul szemlélik a kormány minden megnyilvánulását múlt és jelenbeli tapasztalataik következtében. Az egyik amerikai kommentátor, Max Lerner így ír róluk: „A hazafiság eszméje a többség számára furcsa és nevetséges. Az ő köreik véleménye szerint Istenről, hazáról vagy a régi dicsőségről beszélni az Amerikai Légionáriusokra, vagy az Amerikai Forradalom Lányaira tartozik. Úgy látszik, náluk azt a rég elavult gondolatot, hogy ‚Akár igaza van, akár nincs — mégis csak a hazám' ez váltotta fel: ‚A hazám — nos tehát valószínűleg nincs igaza'". Ez a csoport tehát teljes egészében elveti a „hazafiság" Johnson—MacNamara féle változatát, mely az amerikai monopoltőke érdekeit mint nemzeti érdekeket propagálja, s a polgári humanizmus, a polgári demokratizmus nem túl reális, de kifejezetten pozitív szerepet játszó eszményeit állítja vele szembe.

A vietnami háború ellenzékének harmadik — az USA munkásmozgalmának sajátos helyzetéből következően nem túl nagy — csoportját a kommunisták képezik. Hogy a kommunisták miért vannak a vietnami háború ellen, azt nem kell bővebben fejtegetni. Azt mondottuk, ez a csoport nem túl nagy. Meg kell azonban állapítanunk, hogy számánál sokkal nagyobb a befolyása. Idézzük erre vonatkozólag a U. S. News and World Report 1965. november 1. számának interjúját dr. Stefan T. Pessony-val, a „kommunista módszerek és a pszichológiai háború elismert szaktekintélyével".

„Abban az egyben biztos vagyok — mondja Pessony —, hogy az egyetemi ifjúság körében nagy sikerük van (ti. a kommunistáknak)... Az Egyesült Államokban ez a legsebezhetőbb csoport, mely most kiegészült a főiskolai és az egyetemi tanárokkal... Papíron a kommunistáknak kevés követőjük van. Az amerikai hallgatók nagy része nem érdeklődik különösebben a politika iránt, legfeljebb meghallgatnak egy-két előadást, de egyáltalán nem aktívak. (Az elmúlt hónapokban lezajlott viták a vetnami háborúról ezt egyáltalán nem bizonyítják. A szerző.) A kommunisták minden egyetemen kisebbségben vannak. De nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a kommunisták nem számbeli fölényre törekednek, számukra a befolyás a fontos."

Természetesen tudnunk kell, hogy a hivatalos Amerika nagyon szívesen használja a „kommunista beszivárgás" vádját a céljaival szemben álló politikai áramlatok kompromittálására, mégis tényként kell elkönyvelnünk, hogy a kommunista párt befolyása — mindenekelőtt a vietnami kérdésben folytatott következetes politika miatt — jelentősen megnőtt az utóbbi időkben.

Miért tiltakoznak?

A nürnbergi nemzetközi törvények, melyek alapján felelősségre vonták a második világháború bűnöseit, egyértelműen kimondják, hogy az egyén nem mentheto fel a kormánya utasítására elkövetett bűncselekmény alól. Ezek a törvények nagy hatással vannak az amerikai értelmiség politikai arculatának alakulására, hiszen mint katonák, morálisan és jogilag egyaránt felelősséggel tartoznak, ha együttműködnek a kormánynyal, és résztvesznek bűnös vietnami háborújában. Hosszas fejtegetések helyett azonban inkább idézzünk a mozgalom tagjainak nyilatkozataiból, melyeket a Times 1965. október 9-i száma közöl.

Paul Booth (egyetemi hallgató): „Nem valami meggyőző, ha azt állítják, hogy a Vietcong tagjai kommunisták, és ezért meg kell gyilkolni őket."

Richard Rotstein (egyetemi hallgató): „Meghökkent, hogy az emberek mennek dolgaik után s megfeledkeznek arról, hogy felelősek egy háborúért, s mindazért, amit a háború jelent — a rombolásért, a gyilkolásért, mintha minden erkölcsi érzéküket elvesztették volna. A kommunista országok nem veszélyeztetnek bennünket. Az Egyesült Államok sokkal jobban fenyegeti a világ népeinek szuverénitását, mint a kommunista Kína."

Carl P. Oglesby (a Diákok a Demokratikus Társadalomért nevű országos szervezet elnöke): „A Johnson-kormány együgyű elméleteket gyárt a vietnami háborúról. Véleményünk szerint nem magyarázhatjuk a dél-vietnami felkelést azzal, hogy Észak-Vietnam támogatja, mint ahogyan nem magyarázhatjuk az amerikai forradalmat sem azzal, hogy a franciák támogatták."

Morris W. Hirsch (a kaliforniai egyetem matematika professzora): „Azt mondják nekünk, hogy ez a háború megállítja a kommunizmus terjedését és biztosítja Dél-Vietnam szabadságát. A második kijelentés teljesen nevetséges. Ott most nincs szabadság, hanem zsarnokság van. Lehet, hogy ideiglenesen megállítjuk a kommunizmus terjedését, de nem hiszem, hogy az Egyesült Államok feladata, hogy a világ csendőreként lépjen fel, és elnyomja a népi mozgalmakat, ahol úgy látszik, hogy azok olyan kormányzati formára vezetnek, mely nem nyerte meg tetszésünket."

A hivatalos Amerika

Amikor a „Vessünk véget a háborúnak" mozgalom szélesedni kezdett, Johnson elnök fájdalmas megdöbbenésének adott hangot, hogy „az ország egyetlen polgára is a nemzeti érdekekkel nem összhangban álló módon érezhet hazája iránt."

Thomas Dodd Connecticut konzervatív honatya egyik beszédében hangsúlyozta a vietnami kérdés szabad vitájának szükségességét, majd így kiáltott fel: „Mégis meg kell vonnunk a határvonalat — és hamarosan és keményen kell megvonnunk — a szólás és gyülekezési szabadság és az árulás joga között." (Magyarul ez így hangzik: mivel Amerikában tiszta demokrácia és teljes szabadság van, mindenki azt mond a vietnami háborúról, amit akar, de aki mást mond, mint amit a kormány szeretne, az áruló és kommunista ügynök.)

A kormányzat egyideig megelégedhetett azzal, hogy lekezelően legyintsen, ha a vietnami háború ellenzőire terelődött a szó. A mozgalom azonban egyre szélesedik, egyre nagyobb a világvisszhangja és egyre kevésbé lehet „mikroszkópikus kisebbségként" kezelni. Szélesedésével párhuzamosan növekedtek a Johnson-kormány erőfeszítései elfojtására. Miniszterek, magasrangú kormánytisztviselők járták végig az amerikai egyetemeket, hogy megmagyarázzák a kormány politikáját. (Wallace M. Green, a haditengerészet parancsnoka például felszólította a háborút ellenzőket, hogy tüntetések helyett inkább azzal fejezzék ki pacifizmusuk őszinteségét, hogy önkéntesnek jelentkezve segítenek mielőbb befejezni a háborút.) Hogy milyen eredménnyel zárult ez a „megmagyarázó offenzíva", arra csattanós válasz a szenátus külügyi bizottságának legutóbbi vitája, a „Vessünk véget a háborúnak" mozgalom szélesedése.

Nyilvánvaló, hogy torz képet nyernénk az amerikai társadalmi valóságról, ha eltúloznánk a háborúval szemben álló erők jelentőségét. Tény, hogy pillanatnyilag az amerikai társadalom többsége támogatja a Johnson-kormány háborúját. Az is tény azonban, hogy a háborúval szembenállók, vagy ami ezzel már majdnem egyet jelent, a háború jogosságát kétségbevonók tábora — a kormány minden erőfeszítése ellenére — rohamosan növekszik és egyre erőteljesebben hangzik a tüntetések egyik leggyakoribb jelszava: „Hé, hé, hé L. B. J.! Hány gyereket öltél meg ma?!"

Kun László

Új gazdasági év küszöbén

Beszélgetés a szakáldi tsz elnökével

Veres Imre, a szakáldi Alkotmány Tsz elnöke, nagyon elhanyagolt állapotban vette át a gazdaságot. Kicsi a tsz összterülete, alig haladja meg az ezer holdat, s a tagság létszáma se éri el a százat. Az elnök így beszél az elmúlt évekről:

— 1963-ban 1 millió forint mérleghiány volt az Alkotmányban. Akkor 20 forintot ért egy munkaegység. A következő évben megszünt a mérleghiány, ennek ellenére négy és fél forinttal nőtt a munkaegység értéke. 1965-ben 30 forintot tudtunk már fizetni. Ezenkívül nagy jövedelemre tettek szert a tagok a részes művelésből is.

— *Nagyon elterjedt a részes művelés?*

— Szükség volt rá, 1962-ben vezettük be. Most sem számolhatjuk még fel, de lassan elhagyogatjuk majd. Az új gazdasági évet már jól megalapoztuk. Volt elegendő szálastakarmányunk, megvan a vetőmagunk. A takarmány olyan jól sikerült, hogy 350 mázsa lucernát el is tudtunk adni.

— *Mivel magyarázható a gazdálkodásban mutatkozó javulás?*

— Változtattunk a munkaszervezésen. Tavalyi tervünk úgy készült, hogy a tsz vezetősége sorra látogatta a tagokat. Felírták, ki mit vállal. Ennek alapján készült a biztosított terv.

— *Most is így tettek?*

— Nem. Erre már nem volt szükség.

— *Volt, aki nem teljesítette a vállalást?*

— A tagok között nem volt. Külső emberek is kértek részest. Hatuk munkájával elégedetlenek voltunk, őket az idén kizártuk a részes művelésből. Ők azonban, mint említettem, nem tsz-tagok.

— *Mi a tervük az új gazdasági évre?*

— A szarvasmarha állományt akarjuk fejleszteni és a sertéshízlalást. Jó eredményeket értünk el a baromfitenyésztésben is, de sokszor nehézségbe ütközik a táp beszerzése. Intenzívebben akarunk foglalkozni a juhtenyésztéssel is.

Ezután a dohánytermesztésről beszéltünk, s így kerültek szóba a fiatalok.

— Nálunk, Szakáldon már hagyományai vannak a dohánytermesztésnek. Érdekes, hogy a fiatalok eleinte vonakodtak tőle. Azóta rájöttek, hogy kifizetődő nekik is. Megszerették, s a huszonnégy „dohányos asszony" mellett már vannak fiatalok is, ifjúsági csapatot alakíthattunk.

— *Szívesen mennek a fiatalok az Alkotmányba?*

— Úgy látom, igen. Húsz—huszonnégy fiatal dolgozik rendszeresen, közülük tíz mezőgazdasági tanuló.

— Mit jelent az, hogy rendszeresen?

— Ezt szó szerint kell venni. Gondoskodtunk róla, hogy állandóan legyen elfoglaltságuk. Ha nincs munkalehetőség a tsz-ben, akkor a tsz-t patronáló TVK festékgyár üzemében dolgoznak.

Helyes módszer, s eredményes is, hiszen a fiatalság megtartásának egyik elengedhetetlen feltétele az állandó munkalehetőség biztosítása. Szakáldon van utánpótlás, nem kell félni a „kiöregedéstől".

A. I.